

SKOV & FOLK

MEDLEMSBLAD FOR VERDENS SKOVE

2 - 2024

s. 6 **TEMA**
Kampen mod
skovbrandene:
Sejr i Bolivia

s. 14 **BOG: NATURDANNELSE
ÅRET RUNDT**
Fordybelse og naturdannelse
fremmer den grønne omstilling

s. 18 **BOG: ØKOKRATI**
Bog med bud på et
nyt politisk system
med naturen i centrum

**VERDENS
SKOVE**.ORG

INDHOLD

Leder	3
Nyt fra Verdens Skove	4
Tema: Skovbrande	6
Bog: Naturdannelse året rundt	10
Bog: Økokrati som ny styreform	14
Naturen Nu	18
Nyt naturmagasin: Naturen	22

EN HILSEN FRA REDAKTØREN

I dette magasin kommer vi ind på et problem, vi desværre ikke kan komme udenom: Skovbrande, som bliver hyppigere og voldsommere på grund af klimaforandringerne og menneskelig rovdrift. Heldigvis er det ikke umuligt at bekæmpe. Verdens Skove træner og uddanner oprindelige folk i Bolivia i at forebygge, opdage og bekæmpe skovbrande, og det har ført til markant færre skovbrande i deres territorier. I dette nummer ser vi også på det skrevne ord. Vi har talt med to forfattere om deres tanker og syn på naturen, og der er også kommet et nyt naturmagasin på gaden.

Tusind tak for din støtte og god læselyst!

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov og Folk

PurePrint® by KLS
Produceret bionedbrydeligt
af KLS PurePrint A/S

5041 Trykkeri 0016

Jonas Schmidt Hansen
Redaktør for Skov & Folk

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C022933

REDAKTION

Ansvarlig redaktør
Jonas Schmidt Hansen
jsh@verdensskove.org

Grafiker
Danny Lund
dl@dannyvirke.dk

Tryk
KLS PurePrint A/S

Forsidefoto
APCOB

HOVEDKONTOR
Klostergade 34, 8000 Århus C
tlf. 86 13 52 32
info@verdensskove.org
www.verdensskove.org
kontortid: mandag til fredag kl. 10.00–14.00

LOKALKONTOR
Verdens Skove København
Vestergade 12, 1456 København K

Bliv medlem
Medlemskontingentet er 300 kr. om året.
Tilmeld dig via:
www.verdensskove.org/bliv-medlem

Flytter du?
Så husk at give Verdens Skove
din nye adresse.

Oplag
3.900
Tilsendes alle medlemmer og abonnenter.
ISSN 1396-2043

Skov & Folk er støttet af
Bladpuljen under Slots- og Kulturstyrelsen.

SKOVE I FLAMMER

Jakob Kronik

Leder af International afdeling i Verdens Skove

Skovbrande er for alvor kommet på dagsordenen. Verdensledere, klimakonferencer og sågar Global Risk Report, der udgives af World Economic Forum, rangerer nu de menneskeskabte klimaforandringer og det medfølgende ekstreme vejr som en topprioritet, der skal adresseres. På trods af dette kan man kun konstatere: Det brænder stadig, og brandene er påsatte. Og de forstærkes af tørke og ændret nedbør forårsaget af klodens opvarmning via vores fortsatte og stigende klimaskadelige aktiviteter. Især i 2019 kom skovbrandene ind i manges bevidsthed, da medierne intenst dækkede de voldsomme skovbrande, der hærgede verden rundt. Selv i verdens største regnskov, Amazonas, som normalt er for fugtig til naturligt at kunne brænde. Det blev også klart, at skovbrandene i det globale syd i udgangspunktet er påsatte, og ofte fremmes de af regeringer. I troperne giver øget rovdrift på skovene kombineret med klimaforandringerne en farlig cocktail af skove, der bliver mere og mere tørre, og dermed endnu mere sårbare over for skovbrande. I de lande, hvor demokratisk valg er en mulighed, har det stor betydning, hvem der vælges. Eksempelvis havde Brasiliens forhenværende præsident, Jair Bolsonaro det som erklæret mål at rydde løs i Amazonasregnskoven for kortsigtet profit til især landbrugs-, tømmer- og mineindustrierne, og rovdriften har haft et utal af skovbrande til følge. Omvendt har den nuværende præsident, Lula da Silva det som sin mærkesag at beskytte Amazonas og de oprindelige folk, og det kan mærkes. Afskovningen faldt med 50% fra 2022 til 2023 efter, at Lula var tiltrådt. På trods af et færre antal skovbrande, hærger de fortsat, især på grund af klimaforandringerne, forværret af El Nino fænomenet. Det viser, at det er muligt at handle. Men også i mere velhavende lande som Australien, USA og i Europa brænder skovene hyppigere og voldsommere. De allerstørste skovbrande finder sted i de boreale skove på den nordlige halvkugle, som i Canada og Rusland, der har oplevet højere temperaturstigninger end nogen andre steder på landjorden. Det understreger samtidig, at de enkelte lande på trods af vilje og velstand ikke kan bremse de globale klimaforandringer alene. Alle verdens lande, aktører og individer har et ansvar for at bremse klimaforandringerne og de katastrofale skovbrande, som følger. Ingen er undtaget. Det er ikke et *nice to* at handle. Det er *need to*!

NYT FRA VERDENS SKOVE

VERDENS
SKOVE
ORG

1. Årets Skovven 2023

Verdens Skoves pris som 'Årets Skovven 2023' går til Organización de Recolectores y Productores de cacao silvestre Movima. Movimafolket dyrker og indsamler vild kakao, mens de passer på eksisterende skovområder. Meget af den vilde kakao gror på kakaooer - øer af skov - i et ellers meget opdyrket terræn langs Rio Mamoré og dens tilløbende floder i Bolivias Amazonasområde. Movimaerne beskytter øerne med vild kakao, og det gavner både dem og biodiversiteten. De har ikke bare holdt naturen i live, de har også gjort en indsats for at bevise, hvordan man skånsomt kan dyrke kakao ved hjælp af skovlandbrug.

Samtidig har de måttet kæmpe en konstant kamp for at få lov til at bo og leve i deres områder. At blive anerkendt som 'Årets Skovven' er ikke bare en pris. Det er en påmindelse om, at selv de små ting, vi gør for at passe på naturen, kan skabe store forandringer. Movimafolkets kamp minder os om, at vi har en forpligtelse til at værne om naturen og respektere dem, der har levet i harmoni med den i århundreder. Lad os lære af deres eksempel og gøre en indsats for vores planet og hinanden.

2. Verdens Skove på Naturmødet i Hirtshals

I dejligt solskinsvejr deltog Verdens Skove i Naturmødet i Hirtshals fra den 23. til 25. maj. Vores dedikerede frivillige bemandede en stand på havnen under temaet "Tag skoven tilbage". Her kunne folk i alle aldre nyde afskovningsfri kaffe, lave deres egne skovcertifikater, synge fællessange og få en god snak om skovens vigtige rolle. Verdens Skove var også stærkt repræsenteret på alle scener under Naturmødet. Vi startede torsdag aften med en DJ Battle, hvor seks flotte træer var på scenen. Derudover afholdt vi skovquiz og mytekunusning, og vi sluttede af med Skovens Grønne Trepert på Thunderdome lørdag. Det var et par skønne dage i godt selskab, og vi ser allerede frem til næste år! Naturmødet finder sted fra den 22. til 24. maj i 2025.

3. EU's kamp mod skovrydning

Den 4. juni afholdte Miljøministeriet og Dansk Erhverv en stor konference om skovrydning. EU er den næststørste importør af skovrydning, og danske virksomheder har også et ansvar for at hjælpe med at stoppe dette globale problem. Konferencen havde især fokus på EU's nye lov mod skovrydning, der påbyder virksomheder, der importerer eller eksporterer bestemte varer til EU, at kunne bevise, at der ikke er sket skovrydning i forbindelse med produktionen. Verdens Skove var medarrangør på konferencen og stod blandt andet for en velbesøgt workshop, hvor danske virksomheder og civilsamfund diskuterede, hvordan man kan sikre, at småbønder ude i verden fortsat kan sælge deres varer til europæiske virksomheder, efter loven mod skovrydning træder i kraft. Verdens Skove arbejder sammen med vores partnere i blandt andet Etiopien og Uganda om at støtte små kaffeproducenter, så de lever op til de nye krav fra EU.

4. Verdens Skove på Folkemødet på Bornholm

Solen skinnede for det meste over Allinge, da Folkemødet igen gav plads til debatter og oplæg om alt mellem himmel og jord. Verdens Skove var med i flere indslag, der både dækkede vores internationale og danske arbejde. Vi debatterede fordeling af arealet i Danmark, så naturen og skoven kan få plads, og vendte spørgsmålet om, hvordan værdsætter og værdisætter man naturen? Vi satte også fokus på konsekvenserne af vores forbrug for skovene, mens vi serverede afskovningsfri kaffe og chokolade, knuste myter om vores forbrugsforbindelse til skovrydning og fortalte om den nye europæiske lov mod skovrydning. Vi sluttede med en bårtale for naturen, hvor vi satte fokus på skovbrande globalt og zoomede ind på vores arbejde i Bolivia og succesen med at begrænse skovbrande i de oprindelige folks territorier i Monte Verde.

SKOVBRANDE er drevet af *menneskeskabte klimaforandringer* og rovdrift – politisk handling kan dog bremse problemet

I takt med stigende globale temperaturer og menneskelige aktiviteter står verden over for mange flere og voldsommere skovbrande. Der er dog lande, som bremser udviklingen. De kan dog ikke standse skovbrandene selv, og der er brug for internationalt samarbejde for at løse klimaforandringernes hærgen.

Af Jeppe Gramstrup Mikkelsen

Mens problemet er voksende på verdensplan, har mange danskere først oplevet skovbrandene helt tæt på under deres ferie som her i Grækenland. Foto af Shutterstock.

Skovbrand i Etiopien, hvor Verdens Skove forventer at øge indsatsen for at forebygge og bekæmpe skovbrande, da øget tørke giver flere brande. Foto af Shutterstock.

Vores planet har det varmt. Så varmt, at selv de førende klimak eksperter kan have svært ved at forklare alle de nye rekorder. 2023 blev det varmeste år målt i moderne tid, og året bød ifølge tidsskriftet Nature på den varmeste sommer på den nordlige halvkugle i over 2.000 år baseret på undersøgelser af træers årringe. Selvom vejrfænomenet El Niño, der ændrer de normale vindmønstre og havstrømme, får temperaturen til at stige, er det langt fra den eneste årsag. Selv de fremmeste klimaforskere står forbløffede tilbage, efter at nogle måneder har været op til 0,5 grader varmere end tidligere rekorder. Konsekvenserne ved den ekstreme varme, verden oplever oftere og oftere, er hyppigere og kraftigere skovbrande. Ifølge en FN-rapport fra 2022 forventes antallet af ekstreme skovbrande at stige med op til 30 procent inden 2050.

Klimaforandringerne driver skovbrande til nye områder

Stigende temperaturer intensiverer skovbrande ved at skabe tørre forhold og lav luftfugtighed, hvilket gør vegetationen lettere antændelig. Dette forlænger brandsæsonerne og øger risikoen for mere intense brande, da mere tør vegetation fungerer som brændstof. Højere temperaturer fører også til hyppigere lyn og tordenvejr, som er en naturlig antændelseskilde, ligesom stærkere vindforhold spreder brandene hurtigere og over større afstande end tidligere.

Klimaforandringerne har også ændret nedbørsmønstrene og forlænget tørkeperioderne, hvilket har haft alvorlige konsekvenser for Amazonasregnskoven. Selv de gamle og vådeste dele af regnskoven, som tidligere har været skånet, oplever nu tørke og øgede skovbrande. En undersøgelse

viser, at antallet af skovbrande i gammel skov i Amazonas-skovområder steg med 152 procent i 2023 sammenlignet med året før.

Den primære årsag til denne stigning er længere og hyppigere tørkeperioder. Amazonas oplevede et usædvanlig tørt år i 2023 forårsaget af en kombination af klimaforandringer og El Niño. Denne udvikling, hvor den gamle del af regnskoven nu også oplever en stigende tendens til at gå i brand, udvider den i forvejen store udfordring med skovbrande. Gamle skove lagrer nemlig større mængder kulstof end nyere skove, og når disse brænder, resulterer det i store CO₂-udledninger, som dermed bidrager yderligere til opvarmningen.

Ekstreme skovbrande er dog ikke et problem isoleret til troperne og fattigere lande. Europa er i stigende grad også plaget af fænomenet, og sidste år kunne man

blandt andet se, hvordan feriegæster måtte flygte fra flammerne på græske ferieøer. Canada, Rusland, USA og Australien er også alle eksempler på lande, der inden for de seneste år har oplevet enorme skovarealer blive lagt askegrå af ødelæggende skovbrande.

Afledte effekter af skovbrande

Argumenterne for at reducere det stigende antal skovbrande står i kø. 1,6 milliarder mennesker verden over er direkte afhængige af skove for at opretholde deres livsgrundlag, da skovene leverer essentielle ressourcer som rent vand, brænde, byggematerialer, medicinske planter og fødevarer som frugter, nødder og honning. Skovene bidrager desuden til klimaregulering ved at absorbere CO₂, beskytte vandkilder og reducere erosion. Og så er de ikke mindst hjemsted for en enorm biodiversitet, som er helt afgørende for at opretholde jordens naturlige økosystemer.

En anden konsekvens ved skovbrande er den omfattende luftforurening, som påvirker milliarder af mennesker verden over. Ifølge en undersøgelse offentliggjort i tidsskriftet Nature var over to milliarder mennesker udsat for betydelig luftforurening relateret til brande i mindst én dag i 2019.

Bolivia, hvor Verdens Skove arbejder, er et af de lande, der oplever de største udfordringer med skovbrande i disse år. Udover de mest velkendte konsekvenser,

er brandene efterhånden så omfattende, at flere andre negative følgevirkninger viser sig. For eksempel har den giftige røg i flere tilfælde spredt sig i så store mængder, at det har påvirket landets uddannelsessystem. I oktober sidste år lukkede 3.650 af Bolivias uddannelsesinstitutioner midlertidigt, svarende til 15 procent af landets samlede skolecentre på grund af den sundhedsfare, som den høje luftforurening fra skovbrandene udgjorde. Dette er blot ét af mange eksempler på de uforudsete problemstillinger, som intensiverede skovbrande medfører og understreger behovet for, at verdenssamfundet arbejder sammen om at finde løsninger til at håndtere skovbrandene og bremse temperaturstigningerne.

Store fremskridt for skovene i Brasilien og Colombia

Selvom skovbrandene tager til globalt, giver nylige politiske ændringer i Brasilien og Colombia håb om skovens fremtid. I Brasilien blev der registreret en bemærkelsesværdig nedgang på 36 procent i tabet af primær skov i 2023 i forhold til året før, hvilket markerer det laveste niveau siden 2015. Dette er en positiv udvikling, da Brasilien traditionelt har stået for en stor del af tabet af tropiske skove. Det største fald blev set i Amazonas, der oplevede en nedgang på 39 procent i tabet af primær skov i 2023 sammenlignet med året før. Denne nedgang i skovrydning falder helt

åbenlyst sammen med overgangen af regeringsledelse fra præsident Jair Bolsonaro til præsident Luiz Inácio Lula da Silva, kendt som Lula, i begyndelsen af 2023. Under Bolsonaros embedsperiode blev enorme områder i Amazonas og andre uvurderlige økosystemer fældet og brændt for kortsigtet økonomisk profit, men med Lulas tiltrædelse har der været løfter om at styrke håndhævelsen af miljølovgivningen og standse afskovningen inden 2030.

Ligesom Brasilien har Colombia også for nylig oplevet et skifte i tilgangen til skovene, efter at præsident Gustavo Petro blev indsat i august 2022. Gustavo Petros administration fokuserer på miljøet, landbrugsreformer og fred for at give en bedre livskvalitet til befolkningen. Som en del af disse bestræbelser forhandler Gustavo Petros regering med forskellige væbnede grupper, hvor skovbevarelse er et eksplicit mål for diskussionerne. De positive effekter fra den nye ledelsesstil ses allerede tydeligt, og skovrydningen af primær skov faldt med hele 49 procent i 2023 i forhold til året før.

Disse opmuntrende udviklinger i Brasilien og Colombia understreger, at det er muligt at vælge ledere, der prioriterer miljøbeskyttelse og bæredygtighed. Det viser ikke mindst, at vores handlinger, herunder vores stemmer, har en direkte indvirkning på skovens fremtid og planetens sundhed. Ved at støtte og opmuntre

Det brænder stadig i Amazonas inklusiv i områder, der før var for våde til at brænde - en mere hårdhændet indsats mod rovdrift har dog reduceret antallet af skovbrande og afskovningen i landet. Foto af Greenpeace.

Skovbrande i Californien,
som her set fra rummet,
har hærget enorme områder.
Foto af NASA.

til politiske beslutninger og initiativer, der fremmer naturbevarelse, kan vi alle bidrage i kampen for en grønnere verden.

Politisk handling giver håb

En stor del af skovbrandene er forbundet med den globale efterspørgsel på soja og oksekød. Det handler med andre ord ikke kun om politikken i de lande, hvor skovene bliver ryddet, men i høj grad også om politikken i de lande, der importerer produkterne. Tag for eksempel vores eget EU. EU er den næststørste importør af soja efter Kina. Dyrkning af soja indebærer ofte rydning og afbrænding af store skovområder, hvilket kan udløse ukontrollerede skovbrande. Tropisk skovrydning står derfor for en sjettedel af det samlede kulstofudledningsaftryk fra en europæisk borgers kost.

Heldigvis er politikerne begyndt at kigge indad herhjemme. I maj sidste år vedtog EU en ny lov om "afskovningfrie produkter". Loven forpligter virksomheder til at sikre, at en række produkter, der importeres til eller eksporteres fra EU, ikke har medført skovrydning og degradering af skove verden over. Indtil videre omfatter loven syv højrisikoprodukter: Soja, palmeolie, kaffe, kakao, naturgummi, oksekød og træ, som ofte er forbundet med afbrænding af skovområder. Ifølge forordningen skal aktørerne i forsyningskæden dokumentere, at de produkter, der importeres til eller eksporteres fra EU, ikke stammer fra nylig skovrydning efter 2020.

EU's initiativ er et betydningsfuldt skridt hen mod mere bæredygtige forsyningskæder, og hvis loven implementeres godt nok, kan den reducere skovrydning og skovbrande verden rundt. Det sender samtidigt et stærkt signal til omverdenen, og det er håbet, at andre lande og organisationer vil følge trop og tage lignende skridt. Loven illustrerer, at det er muligt at opnå reelle fremskridt gennem politiske beslutninger og internationalt samarbejde.

Straks efter at Lula da Silva tiltrådte sidste år, fik brasiliens miljømyndigheder som Instituto Brasileiro do Meio Ambiente e dos Recursos Naturais Renováveis (IBAMA) tilbageført midler, som var blevet frataget af den tidligere præsident, Jair Bolsonaro - resultatet er en markant reduktion i skovbrande og skovrydning. Foto af Shutterstock.

Brandbælte i La Mosquitia, Honduras, hvor Verdens Skove og partnere underviser oprindelige folk i forebyggende tiltag mod skovbrande. Foto af Karen Andersen.

Både mænd og kvinder kæmper imod flammerne i de brandkorps, Verdens Skove og APCOB har trænet og udstyret. Foto af APCOB.

Verdens Skove, partnere og oprindelige folk *reducerer skovbrande* i Monte Verde, Bolivia

I Bolivia oplever man i disse år en markant stigning i antallet af skovbrande på landsplan. I de oprindelige folks territorier i Monte Verde-regionen er billedet det modsatte. Her har Verdens Skove i samarbejde med vores partner APCOB og de oprindelige chiquitanofolk fundet løsninger til at forebygge og bekæmpe flammerne. Gennem en række initiativer til forebyggelse, overvågning, brandslukning og genopretning er omfanget af skovbrande reduceret med 82 procent fra 2019 til 2023.

Af Jeppe Gramstrup Mikkelsen

Et skovområde tæt på chiquitanoernes territorium er blevet brændt for at gøre plads til kvæg. Foto af APCOB.

Siden 2019, hvor Monte Verde-regionen blev hærget af omfattende og ødelæggende skovbrande, har Verdens Skove, vores bolivianske partner APCOB, og de oprindelige chiquitanofolk arbejdet ihærdigt for at erstatte de askegrå toner med de grønne nuancer, som traditionelt symboliserer landskabet. Træning af lokale brandværn, brug af slukningsudstyr, droner og satellitdata samt etablering af brandbælter har været centrale i indsatsen. En særlig teknologi, vi anvender, er 'Early Warning'-systemer, der ved hjælp af satellitbilleder advarer om potentielle brande, så lokale beredskabshold hurtigt kan reagere.

Brandbekæmpende tiltag er også bydende nødvendige i Bolivia, hvor skovene er under alvorligt pres i disse år. Landet har nemlig sat national rekord i tab af skov for tredje år i træk. I 2023 mistede Bolivia næsten 500.000 hektar skov som følge af afskovning og skovbrande. Det er et område, som er større end Fyn og Lolland tilsammen, og det er det største tab af skov, landet har oplevet på et enkelt år. Det skyldes ikke mindst, at regeringen i Bolivia, med præsident Luis Arce i spidsen, understøtter landbrugsindustriens udvidelser ind i skovområder for at øge eksporten af især soja og oksekød.

Naturbelastende landbrugsaktiviteter

er en kompleks udfordring at løse. Oprindelige folk og mange lokalsamfund i tropiske områder har en dyb respekt for naturen, men kan ofte være nødsaget til at vælge mellem naturbevarelse og økonomisk udvikling. En stor del af genopretningsarbejdet fokuserer derfor på alternative løsninger, der både beskytter naturen og samtidig sikrer en bæredygtig levevej for lokalsamfundene.

I Chiquitanoskoven praktiserer de oprindelige folk typisk landbrug i mindre skala, ofte med skovlandbrug. Denne dyrkningsform har mange positive egenskaber. Mest afgørende er det, at skovene ikke behøver at blive brændt af for at gøre plads til landbrug. En anden effektiv metode, som Verdens Skove og lokale partnere har udbredt i Monte Verde-regionen, er 'Agriculture Without Burning'. Det er en landbrugsmetode, hvor markerne dyrkes uden forudgående afbrænding, hvilket ligeledes bidrager til at reducere skovbrandene.

Brandfolk bærer vand til et område ramt af brand - på sigt håber Verdens Skove at kunne forsyne dem med mere og bedre udstyr, så de lettere og hurtigere kan transportere sig selv, vand og udstyr rundt, så de bliver endnu mere effektive imod skovbrandene. Foto af APCOB.

68,219 mm

Brandfolk bliver briefet inden en aktion i Monte Verde.
Foto af ABCOB.

Droner, som den der har taget dette foto, kan gøre det lettere at spotte skovbrande i mere afsides dele af skoven. Foto af APCOB.

Det kan være udfordrende at komme udefra og fortælle lokalsamfund, der har dyrket jorden på én måde gennem generationer, hvordan de kan gøre det anderledes. Derfor foregår forebyggelsen af skovbrande og genoprettelsen af udvalgte skovområder i overensstemmelse med de lokales behov, kulturelle traditioner og den oprindelige viden om økosystemerne. Denne fremgangsmåde, hvor traditionel og akademisk viden bliver forenet, har vist sig yderst effektiv og skabt positive resultater for en lang række bolivianske bønder.

Teknologiske løsninger bidrager mod flammerne

I genopretningen af Monte Verde ligger der et stort fokus på at undgå, at skovbrandene bryder ud i samme skala, som det var tilfældet, før projektet blev igangsat. Det betyder en lang række initiativer til både forebyggelse og bekæmpelse af skovbrandene.

Udover etableringen af naturbevarende skovlandbrugsmetoder handler brandforebyggelsen om at forbedre mulighederne for at opdage potentielle skovbrande så hurtigt som muligt. Til dette har Verdens Skove været med til at implementere en række teknologiske løsninger.

Én af disse løsninger kaldes 'Early Warning' og er et system, der anvender satellitbilleder og termiske sensorer til at identificere 'hotspots'. Et 'hotspot' er et område, hvor der er registreret en usædvanlig høj temperatur, hvilket ofte indikerer, at der er tale om en skovbrand.

"Når advarslen tikker ind, rykker et lokalt beredskabsteam ud i feltet og lo-

Et af skovbrandenes ofre. Foto af APCOB.

kaliserer området ved brug af en geolokaliseringsapp på deres mobiltelefoner. Derefter rapporterer de tilbage, om der er en reel skovbrand i gang, som truer med at udvikle sig og derfor kræver en indsats, eller om det var falsk alarm," forklarer Jens Noe Hansen, teknisk rådgiver hos Verdens Skove.

Ved siden af satellitovervågning har Verdens Skove også været med til at oplære lokale i at benytte droner til at opdage begyndende skovbrande. Førhen blev dronerne først og fremmest anvendt til at overvåge territorialgrænser for ulovlig indtrængen, men er nu også en vital del af brandovervågningen. Flere af dronerne er udstyret med termiske kameraer, som gør dem i stand til at opdage brande om natten. Når Verdens Skove og APCOB har oplært de lokale i brugen af droner, kan samfundene selv uddanne flere andre i brugen af teknologien.

Brandbælter i de mest sårbare områder i skoven er et andet vigtigt tiltag, som ofte kan bremse og i bedste fald helt forhindre flammernes fremmarch. Tidligere blev brandbælter primært brugt som en nødforanstaltning til at stoppe igangværende brande, men Verdens Skove hjælper nu med at implementere brandbælter i en proaktiv henseende. Strategiske områ-

Faktaboks

Når Verdens Skove udarbejder en genopretningsplan for et område, bliver den tilpasset det specifikke område, så den harmonerer med områdets unikke forhold, herunder lokale planter, beboernes levevis og brandskadernes karakter.

To af genopretningsplanerne, i samfundene Rio Blanco og Nokoborema, er blevet certificeret af Preferred by Nature's Ecosystem Restoration Standard, som de første af sin slags til at opnå denne certificering i Bolivia. De positive resultater fra genopretningsprojekterne i Bolivia, herunder de forskellige tiltag til brandforebyggelse og -bekæmpelse, har ført til igangværende undersøgelser af, hvorvidt lignende initiativer kan implementeres i andre områder, hvor vi arbejder, såsom Bale Mountains i Etiopien.

Brandfolk fra chiquitanofolket er ved at rydde et brandbælte i skoven. Foto af APCOB.

En kvinde og en mand fra chiquitanofolket inspicerer et område, der er brændt. Foto af APCOB.

der udvælges og ryddes for brændbart materiale, hvilket har vist sig effektivt som barrierer mod potentielle fremtidige skovbrande.

Træning og udstyr forbedrer lokal-samfunds beredskab mod skovbrande

En stor del af brandforebyggelsen handler om at oplyse og uddanne de lokale beboere. I bestræbelsen på dette lancerede vi og vores lokale partner, APCOB, en kampagne kaldet "Noget af vores brænder". Kampagnen består af radioreklamer og videoer på sociale medier for at nå samfundenes forskellige målgrupper, med et særligt fokus på jægere, fiskere, landmænd, skovarbejdere, husmødre og unge.

Der er også blevet udarbejdet en lokal brandkalender, der angiver, hvornår brug af ild er tilladt for beboerne, og hvornår det ikke er. Disse anvisninger er ledsaget af et sæt sanktioner, der anvendes i tilfælde af manglende overholdelse.

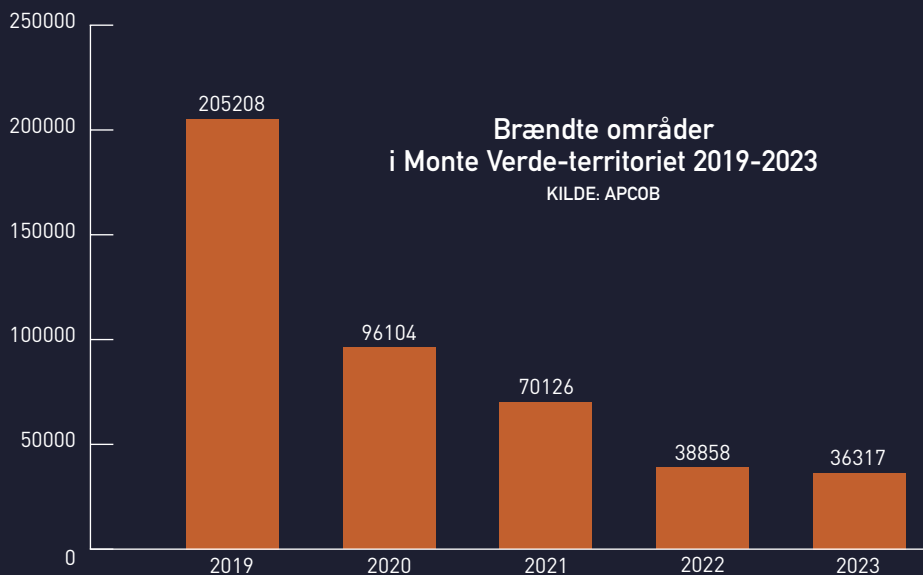
For at styrke evnen til at kontrollere skovbrande har Verdens Skove og APCOB leveret træning og udstyr til over 10 samfund i de oprindelige territorier Monte Verde og Lomerío. Derudover, for at forbedre koordineringen og kommunikationen af brandrelaterede handlinger,

hjalp vi med at etablere et "brandalarmsnetværk" bestående af 77 medlemmer fra forskellige samfund og organisationer. Netværket består af lokale brandkorps, frivillige brandchefer, kommunale teknikere og lokale institutioner, der deler reeltidsinformation om brandudbrud og dermed hjælper med at koordinere handlinger i marken.

Som en kontrolforanstaltning for brandvæsenne foretages løbende statusser for hvert brandvæsen i landsbyerne for at sikre, at de teknisk og logistisk er forbe-

redt på at håndtere brandene i deres egne landsbyer og i samarbejde med nærliggende landsbyer.

Indsatsen har indtil videre været en succes, og der har været en stigende efterspørgsel efter træning, teknologi og materialer. Derfor vil Verdens Skove søge yderligere midler til at ekspandere indsatsen, så vi sammen med APCOB og de oprindelige folk kan bekæmpe skovbrande i endnu større omfang og områder.

Musik spiller en vigtig rolle, når Nikolaj Voldum Ahlburg underviser i naturdannelse. Foto af Line Beck.

“Vi passer ikke på naturen, hvis ikke *vi holder af den*”

Kærlighed til naturen giver lyst til at beskytte den, men for at vi kan lære at elske den, er vi nødt til at bruge tid i den. Og dem med en videnskabelig tilgang til naturbeskyttelse og genopretning bør blive bedre til at forstå og inkludere folk med anderledes syn på naturen, så vi sammen bliver bedre til at passe på den. Det er budskabet fra Nikolaj Voldum Ahlburg, der er forfatter og medforfatter til to bøger om begrebet naturdannelse.

Af Jonas Schmidt Hansen

ed bogen 'Naturdannelse året rundt - fortællinger fra en naturformidlers praksis' giver naturvejleder og biolog Nikolaj Voldum Ahlburg et indblik i sin egen naturformidlingspraksis. Han beskriver konkrete undervisningssituationer, mens han sætter ord på de refleksioner, han gør sig undervejs. Bogen er let at gå til, jordnær og den giver inspiration til, hvordan begrebet naturdannelse kan omsættes til praksis. Vi har talt med forfatteren om ham selv, hans begrundelse for at skrive bogen og om, hvad naturdannelse faktisk betyder.

“Tidligere var jeg ret politisk og aktivistisk engageret. Utilfredsheden med naturens dårlige tilstand og frygten for, hvad der kommer til at ske med den, klimaet og os selv, var en væsentlig del af min egen væren i verden og drivkraften bag. Jeg var fyldt af vrede, frustration og en dyb sorg dengang, og det fungerede som et effektivt brændstof. Men kun for en periode, for til sidst brændte jeg ud i mødet med den po-

litiske virkelighed, som både dengang og i dag førte til meget lidt reel forandring og handling. På en eller anden måde har vi fået skabt et politisk system, der er ude af stand til for alvor at ændre på noget af det, der virkelig batter. Det var en hård virkeligt at rumme, og mit hoved og min krop kunne ikke holde til det,” siger Ahlburg.

Han nåede derfor et stadie af klimaudmattelse, som for mange opstår, når man føler, at ens indsats ikke gør en forskel. Samtidig fik han konstateret kronisk ME, der rammer nervesystemet og kommer til udtryk i form af ekstrem udmattelse. Derfor kan han i dag heller ikke på samme måde udøve de sportslige aktiviteter i naturen, han kunne før, og de mere sanselige og æstetisk orienterede aktiviteter, han i stedet gav sig i kast med, påvirkede hans forhold til naturen.

“Jeg har altid brugt meget tid i naturen med fokus på sportslige aktiviteter som løb, kajakroning og mountainbiking. Det har givet mig utroligt meget livskvalitet og

Prøv at forestil dig lyden af regn på et tarp, mens du ligger under det med lukkede øjne.

Foto af Line Beck.

har været med til at danne fundamentet for den forbindelse til naturen, jeg oplever at have i dag. Men efter jeg blev tvunget til at lægge mit liv om og begyndte at færdes i naturen på nye, mere sanselige og langsomme måder, så har jeg også indset, at de sportslige aktiviteter havde en tendens til at reducere naturen til en ramme for aktiviteterne. Det, der var i fokus, når jeg sad i kajakken eller på mountainbiken, var oftest teknikken, udstyret, min egen selvudvikling og overvindelsen af naturen. Jeg tog mig alt for sjældent tid til at stoppe op og lade mig berige af naturens dybde, perspektiver, stilheden og dens æstetiske

skønhed. Jeg benyttede mig i meget lille grad af det store potentiale naturen rummer for at skabe eftertanke og understøtte refleksion over livets store spørgsmål og meningen med livet, hvilket er grundlæggende for at kunne skabe den forandring i mit liv og i verden, jeg så brændende ønskede,” siger han.

Kærlighed til naturen som brændstof

Det gik op for Ahlburg, at hans mere sanselige, æstetiske og refleksive tilgang til naturen, som opstod som en følge af udbrændtheden og ME diagnosen, gav ham fornyet energi og indgød ham håb. Hans krop fik det langsomt bedre, og med tiden opstod en ny kerne af kærlighed og tro på fremtiden baseret på hans forbindelse til naturen.

“Det nye brændstof for mig er naturen selv og min forbindelse til den. Og det er med afsæt i den erkendelse og det potentiale, det brændstof rummer i forhold til at skabe forandring, at begrebet naturdannelse er opstået,” fortæller han.

Naturdannelse handler ifølge Ahlburg om at opbygge en forbindelse til naturen hos den enkelte, som skal forankres dybt ved at bruge tid i naturen. Det er ikke nok med videnskabelig indlæring i klasselokaler. Naturen skal sanses og opleves direkte på en måde som giver plads til eftertænk-somheden, kreativiteten, stilheden, sanseligheden, legen, intuitionen og spontaniteten. Og dette er den grundlæggende filosofi, som han nu selv underviser med udgangspunkt i på Testrup Højskole, hvor han er lærer i fagene Genopdagelsen og Gå.

“Jeg tror ikke på, at vi er i stand til at passe på naturen og ændre vores vaner og forbrug for at hjælpe den, hvis ikke vi har et forhold til den. Det skal kunne mærkes, når arterne forsvinder, og når økosystemerne kollapser, og det tror jeg ikke, at det kan for rigtig mange mennesker i Danmark i dag. Vi passer ikke på naturen, hvis ikke vi holder af den,” siger han og tilføjer:

“Det er vigtigt at huske, at klima- og naturkampen handler om mere end bare at redde vores planet. Det handler om hele vores fælles fremtid og det samfund, vi ønsker at skabe til dem, der kommer efter os. Det handler om meningen med livet, kærlighed og drømme om en bedre fremtid med muligheden for at leve meningsfulde og bæredygtige liv.”

En folkelig naturbevægelse

Nikolaj Voldum Ahlburg har forsøgt at gøre naturdannelse til et begreb, der favner bredt, fordi han drømmer om at skabe en bred folkelig bevægelse for naturen, da det med hans øjne er den eneste vej frem.

“Jeg skriver om naturdannelsesbegrebet og arbejder som naturformidler, fordi jeg håber at kunne være med til at revitalisere den grønne dagsorden og skabe en bredere folkelig opbakning til beskyttelse af naturen. For at ændre vores brug og forbrug af naturen må vi først ændre på vores forståelse og tilknytning til den. Naturdannelse handler derfor ikke kun om biologisk vi-

den. Det handler om at skabe en stærkere forbindelse til naturen ved at være i den, sansе den og lære at elske den, hvilket kan føre til et større engagement og handling for at beskytte vores natur,” siger han.

Faktaboks

Nikolaj Voldum Ahlburg har ud over Naturdannelse året rundt - fortællinger fra en naturformidlers praksis også sammen med Line Beck skrevet Naturdannelse - Naturformidlerens håndbog. Desuden komponerer han klavermusik, som han bruger til at fremme den sanselige og æstetiske del af undervisningen.

Naturen integreres med det kreative på Testrup Højskole. Foto af Line Beck.

Den grønne dagsorden kan ifølge Nikolaj Voldum Ahlburg revitaliseres, hvis flere fordyber sig i naturen og dens æstetik. Foto af Line Beck.

Når man bygger en hule eller klatrer i et træ, giver det et forhold til naturen, der også kan få en til at holde af den.

Foto af Line Beck.

Han mener, at man ikke kun kan gå videnskabeligt til værks, men også bør inkludere de mange interessegrupper i Danmark og anerkende de forskellige måder at være forbundet til naturen på.

“Der kan være en tendens inden for visse biologikredse til, at vi underkender an-

dre perspektiver, der ikke stemmer overens med vores egne. For eksempel ved at kalde hestefolk, der opfatter naturgenopretning med store græssere som dyrplageri, for egoistiske eller dumme. Jeg er som biolog kæmpe fan af rewilding, fordi jeg tænker, at de vilde heste på Mols lever et fantastisk liv. Og jeg kan som demokratisk menneske være meget kritisk over nogle af de metoder, som de mest yderligtgående modstandere af rewilding benytter sig af. Alligevel forsøger jeg at forstå deres udgangspunkt. Jeg tror, at deres indædte kamp mod rewilding bunder i en dyb kærlighed til dyrene, og det er jo et udgangspunkt, jeg kender alt til, og som jeg kan arbejde med. Jeg tror ikke at løsningen er at udskamme dem, for det kommer nok kun til at gøre ondt værre. I stedet handler det om at favne dem og gøre dem til en del af naturfællesskabet, og forsøge at brede deres kærlighed til dyrene ud, så den kan favne flere arter og livsformer. For hvis vi kan få dem med på holdet, så har de jo et drive og en ild, som de færreste af os kan matche,” siger han. Derfor handler hans seneste bog også om at udvide vores forståelse af de mange forskellige naturforbindelsesformer, der findes, og hvordan man som naturformidler kan være med til at understøtte dem.

Bog:
**ØKOKRATI KAN STANDSE
KLIMAFORANDRINGERNE OG NATURKRISEN**

Biodiversitetskrisen og klimakrisen er tæt forbundet, og det er menneskets rovdrift, der er årsagen. Kun en radikal omlægning af samfundet kan standse vores og mange andre arters undergang. Det er budskaberne i bogen, Økokrati. Vi har talt med forfatteren.

Af Jonas Schmidt Hansen

Når klimaet løber løbsk og biodiversitetskrisen bliver værre og værre, så skyldes det især os mennesker. Der er heller ingen tvivl om, at disse kriser kræver handling, da de truer livsbetingelserne på jorden. Bogen *Økokrati: Sådan skaber vi en bæredygtig verden* har omdrejningspunkt i et paradigmeskift, der skal sikre to ting: At halvdelen af Jordens areal afsættes til vild natur og at vi skal transformere og forminske menneskets egne samfund. Målet er ifølge bogens forfatter, Jens-André P.

Herbener, et økokrati, som kendetegnes af økologisk og social retfærdighed.

Kan du sætte ord på, hvad økokrati er?

“Det indebærer en ny samfundsmodel som kort fortalt giver mere plads til vild natur, mindre plads til menneskers samfund og som medfører en grøn transformation af verdenssamfundet og vores værdier. Økokrati er naturstyre, men selvfølgelig styret af mennesker. Formålet er, at hensyn til naturen på alle mulige måder fylder langt mere, end det gør i dag. Lovgiv-

ningen, landbruget og samfundet generelt skal integreres i og give plads til naturen.”

“Grundlæggende er det et svar på, hvad vi skal gøre for at løse klima- og biodiversitetskriserne; hvad der er nødvendigt,” siger han.

Herbener er ikke mindst inspireret af bogen *Half-Earth: Our Planet's Fight for Life* af biologen E. O. Wilson, som foreslår, at halvdelen af jordens areal skal afsættes til beskyttet vild natur for at sikre jordens biodiversitet på lang sigt.

“Vores aftryk kræver 1,71 jordkloder for

Få steder er menneskets destruktive adfærd så tydelig, som i Amazonas. Da vi er notorisk dårlige til at passe på naturen, mener Jens-André P. Herbener, at vi er nødt til at overlade halvdelen af landjorden til den.
Foto af Shutterstock.

at generere nok ressourcer til os mennesker, hvis præmissen er, at vi bruger hele jorden. Hvis vi skal ned på kun at bruge halvdelen af jordens areal, så bruger menneskeheden ressourcer, der ville kræve 3,4 jordkloder at producere på. Hvis alle levede ligesom i Danmark, så skulle vi bruge 9,6 jordkloder,” siger Herbener. Han fremhæver, at vi bliver flere og flere mennesker på jorden, og at vi forbruger mere og mere. Derfor er der ud over, at vi giver plads til naturen også brug for, at reducere overbefolkningen og vores aktiviteter. Han henviser til bogen *The Future We Choose: Surviving the Climate Crisis* af blandt andet Christiana Figueres, der var klimatopchef og forhandler for FN.

“Hun spørger, hvad vi skal svare vores børn, når de engang spørger os, hvad vi gjorde. Hun siger, at svaret ikke kan være, at vi gjorde, hvad vi kunne. Vi skal svare,

at vi gjorde, hvad der var nødvendigt. Og det er udgangspunktet for min bog. Først skal vi se på, hvad der er nødvendigt. Herefter skal vi se på, hvad er muligt med de rammer, vi har i dag.”

Svaret er ifølge Herbener, at det kræver en ny samfundsmodel, der kræver et paradigme- og systemskifte, som skal sikre en planetært bæredygtig og socialt retfærdig verden.

Hvordan skal man opnå sådan et samfund? Ved at stemme, ved at vælge et arbejde, der går i den retning. Selvom det ikke virker til, at vi er i nærheden af det politiske momentum, der skal til, så er vi mange, der arbejder på det. På samme måde, som Sovjetunionens fald kom som et chok. Mange havde faktisk arbejdet på det i årtier, og pludselig skete det”, siger han.

Bogen gennemgår i alt ni indsatsområder som et program, hvoraf flere må siges at dele vandene, selv blandt naturforkæmpere, men som Herbener mener er nødvendige. Eksempelvis foreslår bogen en frivillig reduktion af jordens befolkning, en økocentrisk reform af medierne og atomkraft.

De ni indsatsområder er:

1. Afsæt halvdelen af Jordens land og hav til vild natur
2. Afskaf industriel dyreproduktion, og spis langt mere plantebaseret kost
3. Udsted en Verdenserklæring om Naturens Rettigheder, og indfør dem i forfatninger og love
4. Erstat fossil energi med vedvarende energi og atomenergi, og indfør lavenergisamfund
5. Udskift vækstøkonomien med ligevægtsøkonomi, stop de riges overforbrug og redefiner det gode liv.
6. Reducer verdensbefolkningen til 2-3 milliarder mennesker
7. Udbred økocentriske verdensopfattelser og værdier
8. Lav en økocentrisk reform af skole- og uddannelsessystemet
9. Lav en økocentrisk reform af medierne

Død bille eller hvad?

Hvad er det, der har det farvestrålende flerfarvede metalskær, er 5-7 millimeter lang og ligger helt stille på ryggen på jorden? Man skulle tro, det var en død bille, men tag ikke fejl. Det er **tv tandbladbillen** (*Chrysolina fastuosa*), også kaldet døvnældens guldbille, der spiller død for at narre fjenden. Hvis du holder øje med den, vil du se, at den efter et stykke tid vender sig rundt igen og lever videre i bedste velgående. Tv tandbladbillen findes ofte i skove, langs skovveje eller skovlysninger på planter i læbeblomstfamilien, som døvnælde eller hanekro.

En flyvedans ved vandløbet

Sommermånederne emmer af liv. Specielt ved de strømmende rene vandløb, hvor **blåvinget pragtvandnymfe** (*Calopteryx virgo*) holder til. Fra juni til august flyver den flotte blå og grønne metalskinnende han rundt og leder efter en hun i smukke brune og bronze nuancer. For det er parringstid. Når hannen møder en hun, udfører hannen en lille flyvedans for hunnen. Godkender hunnen den, parrer de sig, og hunnen borer efterfølgende æggehule ind i vandplanterne i vandløbet. Der findes cirka 20 forskellige arter af nymfer i Danmark, så chancen for at se en af de smukke nymfer flyve rundt i sommervarmen er temmelig stor.

NATUREN NU

· Af Rikke Vedel Nielsen, biolog

Så er det tid til Naturen Nu for sommeren. Her kan du læse om et par af de ting, der rører på sig i den danske natur lige nu.

Spætten der sjældent trommer

Når du hører om spætten, tænker du højst sandsynligt på en høj trommen, som kommer af spættens banken med næbbet mod træet. Men vi har faktisk en spætteart i Danmark, som sjældent trommer. Det er den noget sky **grønspætte** (*Picus viridis*). Med sin grønne overkrop og røde isse er grønspætten kendt for sit kraftige kald, der lyder kly-kly-kly-kly-kly. Når grønspætten en sjælden gang trommer, så sker det langsommere og lyden er svagere sammenlignet med andre spættearter. Grønspætten lever hovedsageligt af myrer. Så vil du have de bedste forudsætninger for at møde grønspætten, så skal du lede i **blandet skov med åbne lysninger** og gerne med en myretue eller to i nærheden.

Den største vildtvoksende blomst

Danmark er fyldt med fantastiske vildtvoksende planter, der blomstrer hen over sommeren. En af dem, der er værd at gå på jagt efter, er åkanden **hvid nøkkerose** (*Nymphaea alba*). Åkanden er med sin 20 centimeter brede blomst den største i den danske natur, og den består af en midte med gule støvblade omkranset af fine hvide kronblade. Hvid nøkkerose vokser gerne i næringsrige rolige søer, åer og vandløb på op til tre meters dybde, hvor du kan opleve den blomstre fra juni til august. Så tag ud i det gode sommervejr og oplev Danmarks største vildtvoksende blomst. Det er uden tvivl en oplevelse værd.

Klassiske emaljekrus med Verdens Skoves logo

Kruset er i emaljeret stål og kan derfor klare lidt af hvert. Tag det med på tur og nyd en kop kaffe eller lidt frisk vand fra bækken undervejs. Du kan også bruge kruset til hverdag eller på arbejde, hvor det bringer lidt natur ind på skrivebordet.

Indhold: 380 ml.
Pris: kr. 150,-

Når du køber et produkt i Verdens Skoves webshop, støtter du vores arbejde for at skabe en verden med en rig skovnatur i. Vi bevarer regnskoven i Latinamerika og Østafrika med konkrete projekter i Honduras, Panama, Nicaragua, Bolivia, Etiopien og Uganda. I Danmark arbejder vi for at skabe mere vild natur.

Bestil

Verdens Skoves webshop.

shop.verdensskove.org

Nyt naturmagasin på gaden

MAGASINET

NATUREN

Indsigt og viden om Danmarks vilde natur

1. årgang - Nr. 1 - 2024 - Løssalg kr. 195,-

**SØNDERJYLLANDS
BJERGSALAMANDER
reddet af
målrettet
vandhulspleje**

HAVØRNELIV

I midten af juli sad to store Havørmeunger i et egetræ på Vestbornholm ...

**JAGTEN PÅ FLUEN
MED DE PLETTEDE
VINGER**
- en sjællandsk
specialitet

**DEN SJÆLDNE FLAGERMUSART
STOR MUSEØRE** (*Myotis myotis*)
fundet i Daugbjerg Kalkgruber

Det nye magasin, Magasinet Naturen, er lige kommet på gaden. Bladet udgives to gange årligt: Om foråret og om efteråret. Hvert nummer har omkring 100 sider med historier om naturgenopretning, sjældne arter og den lokale natur landet rundt rigt dekoreret med flotte billeder. Bladet indeholder artikler om alt fra små og ofte usynlige væsener til hvalobservationer i Danmark.

Magasinet har det som erklæret mål at øge fascinationen af og viden om naturen, så folk kommer til at holde af den og dermed passer bedre på den.

I første nummer kan du blandt andet læse om havørne, sjældne flagermus, humlefluer, hvaler i Danmark og Sønderjyllands bjergsalamander og dens redning med genoprettelse af vandhuller.

Man kan oprette abonnement på magasinetnaturen.dk.

MAGASINET

NATUREN

Indsigt og viden om Danmarks vilde natur

ID: 46800
SORTERET MAGASINPOST

Glaskugle

—
250 kr.

Støt mere vild skovnatur

Unik glaskugle, der forestiller Jorden, skabt af Pernille Bülow på Bornholm.
Verdens Skove har fået lavet denne glaskugle som et unikt støtteprodukt efter stor efterspørgsel.

Kuglen er håndlavet glaspusterkunst, og den er ikke masseproduceret.

Over halvdelen af salgsprisen går til at bevare Jordens skove.
Glaskuglen er otte centimeter i diameter og kan pynte hele året.

www.shop.verdensskove.org/